

היכל המשפט

גיליון 8 – אדר א תשפ"ד

היכל המשפט

בניסיונות הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א

מעג העניינים

- דבר העורך
- היכל המעשה
- מתוך כותלי בית הדין
- מהנעשה והנשמע
- שו"ת ע"י רבני בית הדין
- שואל כעניין
- חדש !!! היכל הצדק
- מכתבים למערכת

מתוך שיעורי הפרקטיקה של רבני בית הדין שליט"א

היכל המעשה ~

עיתים חלים ועיתים שוטה

אדם הסבור שהוא המשיח האם הוא בעל גאווה או שוטה ■ האם בהלכה ישנו את המושג 'אינו כשיר לעמוד לדין' ■ חולה ירח שהזיק האם דינו כשוטה שהזיק או כבריא שהזיק ■ אדם שיש לו נערוון בעניין נקיות בתפילין האם פטור הוא ממצוות תפילין. ■ ואיך מתייחסים לקשב וריכוז, סכיזופרניה, דמיון מפותח, ועוד סוגי מחלות כיוצ"ב.

לעניין מעשה נחלקו הפוסקים בשוטה עם הארץ שעושה מעשה שטות אך אינו עושה את מעשה השטות של הגמ' דעת הרמב"ם עדות (פ"ט הל' ט) שכל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד בדבר מן הדברים אף על פי שהוא מדבר ושואל כעניין בשאר דברים, הרי זה פסול, ובכלל שוטים יחשב. אולם הב"י (אבהע"ז סי' קיט) הביא את דעת רבינו שמחה משפירא שכתב דאנו לא מחזיקים בחזקת שוטה לגרש. עד שיראו בה סימני שטות המפורשים בפרק קמא דחגיגה, וכן פסק השו"ע (יו"ד סי' א, ה, אף שבסי' קכא משמע שוטה לדעת הרמב"ם).

יש הנוטים לומר כי מאבחני זמנינו ימצאו על כל אדם שילך לאבחון איזה פגם או פיגור בעניין מסויים, ומשכך יש לדון מהם ההגדרות המגדירות את השוטה ההלכתי. המנחת יצחק (ח"ב סי' נו) דן באשה שקצת קליש דעתה וקודם החתונה הייתה עצובה וכונית הרבה וכמה ימים שלא אכלה, מחמת שהייתה סבורה כי גיסה בעל אחותה הוא רע מאד אלי, ובאמת גיסה הי' איש טוב ולא רע כלל, וכן היה גם לאחר החתונה כשעברו בשוק טענה אליו כי העוברים ברחוב צוחקים עליה וכדומה, ולאחר שעברו לדור בעיר גדולה בצרפת שם הורע מצבה וטענה תמיד שהרב הראשי דשם 'ישאנה, וכן אמרה גם להרב הנ"ל, ועכ"ז לא יצאה מדעתה לשמור בקפדנות על כל אשר לה, והייתה תמיד בדעת צלולה להשיב ככל אדם. כן דן בערוך השולחן (אבהע"ז סי' קכא, יג) בעניין בעלי המרה השחורה שאין עושין כלום דברים של שגעון. וכת' שם שהוא תלוי בראיית עיני הב"ד להבין דרכו ועלילותיו.

לא אחת אנו שומעים על תיק פלילי שנסגר בבית המשפט בטענה כי האדם שביצע את העבירה הנידונה אינו כשיר לעמוד לדין, פעמים רבות אדם שביצע פעמים חמורים, לא ריצה אפילו לא יום מאסר אחד בטענה שהוא בלתי שפוי, האם בהלכה ישנה התייחסות למצבים שכאלו וכיצד אנו מגדירים מי נחשב לבלתי כשיר לעמוד לדין.

במשנה בבא קמא (פ"ח מ"ד) מבואר 'חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה, החובל בהן חייב, והם שחבלו באחרים פטורים'. וכך נפסק בשו"ע חו"מ סי' תכד (ס"ח) 'החובל בחרש שוטה וקטן חייב והם שחבלו באחרים פטורים אע"פ שנתפקה החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן אינם חייבים לשלם שבשעה שחבלו בהם לא היו בני דעת'.

לא אחת מגיעים לבית הדין נתבעים שהפילו אנשים בעסקאות מפוקפקות, ולאחר שמבינים כי כלתה עליהם הרעה טוענים הם באמצעות טוענים רכנים כאלו ואחרים, כי מאחר והם אינם שפויים בדעתם הרי שהם פטורים מלשלם, וטענתם בפיהם כיצד יתכן אדם שפוי שיפיל את בני משפחתו ויכניס אותם לחובות.

לא אחת עולה הטענה הנגדית האם גם לעניין קידושו אתם טוענים שהאדם הזה שוטה, ומדוע שכשזה מגיע לקריאת המגילה לא שמענו טענה לפטרו מאחר והוא שוטה.

מבלי להיכנס למעשי ערמה, פעמים רבות אנו עדים לתופעות לוואי כאלו ואחרים, של היות ועוד כיוצ"ב, בשילה שבט תשע"ח פורסם בתקשורת הכללית על אדם שטוען שהגיע מהעתיד כדי לחשוף בפנינו כיצד יראה העתיד, אדם זה עבר בהצלחה בדיקת פוליוגרף שאישרה שהוא דובר אמת. במקרה אחר אדם שאושפז במחלקה סגורה בבית חולים לתשושי נפש בשל היותו כאלו ואחרות כשטענתו העיקרית הייתה שהוא המשיח בכבודו ובעצמו, וכי עליו לגאול את בני ישראל בייסורים, ולאחר שנוכח שהוכנס בעל כורחו לאשפוז, טען לזכותו כי בסך הכל התלוצץ עם הסביבה וכי אין לו כל צילום של מחשבה כי הוא המשיח, אלא שבדיקת פוליוגרף הראתה כי הוא משקר, וכי הוא סבור באמת ובתמים כי הוא המשיח.

כיצד נוכל לעמוד על הכללים המגדירים את ה'שוטה המהודר' שעליו נפסק בשו"ע כי הוא פטור מלשלם, אדם שאשטו נפטרה זמני או שקע בדיכאון עמוק, ותוך כדי דכאון שרף את התנות בה אשטו עבדה בחי חיותה, האם נחשב הוא כשוטה הפטור מלשלם על הנזק, או שדינו כבריא לכל דבר ועניין.

הגמ' במסכת חגיגה (דף ג:) ת"ר איזהו שוטה היוצא יחיד בליה והלן בבית הקברות והמקרקע את כסותו, איתמר רב הונא אמר עד שיהו כולן בבת אחת ר' יוחנן אמר אפי' באחת מהן היכי דמי אי דעביד להו דרך שטות אפי' בחדא נמי אי דלא עביד להו דרך שטות אפילו כולהו נמי לא לעולם דקא עביד להו דרך שטות והלן בבית הקברות אימור כדי שתשרה עליו רוח טומאה הוא דקא עביד והיוצא יחיד בליה אימור גנדיס אחדיה והמקרקע את כסותו אימור בעל מחשבות הוא כיון דעבדינהו לכולהו הוה להו כמי שנגח שור חמור וגמל ונעשה מועד לכל אמר רב פפא אי שמיע ליה לרב הונא הא דתניא אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו הוה הדר ביה איבעיא להו כי הוה הדר ביה ממקרקע כסותו הוא דהוה הדר ביה דדמיא להא או דלמא מכולהו הוה הדר תיקו.

דבר הורג ~

'וישב משה לשפוט את העם וגו'' הקשו העולם הרי יש להבין באלו סכסוכים היו עסוקים, עד כדי כך שהיה משה רבינו נצרך לשבת מבוקר ועד ערב לדונם, הלא מזון לא היה חסר להם שהרי המן ירד משמים מידי יום ביומו, עשירות גם כן לא היה חסר להם ממצרים ומביזת הים, וכל מושבם במדבר הוא רק מושב זמני, וא"כ על מה היה להם לריב.

קולמוסים רכים נשברו בכיזור עניין זה, בספר בניין אריאל (לרבי שאול מאמסטרדם) ביאר כי היו אלו הערב רב שדנו עם ישראל על ביזת הים בטוענם כי הם קרובי המצרים.

מציאות הזמן מוכיחה כי גם כאשר השפע מצוי, וגם בין אנשים עמידים, מתגלעים חיכוכים וספקות, לא תמיד הדיונים נסובים בשל צרות עין, אדרבה פעמים יש שהצדדים באמת מעוניינים לשמוע את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, וכל בואם לבית הדין הוא לשמוע את דבר ה'.

בהקשר לכך מן הראוי להביא את דברי הרמב"ן המדברים בצורך בהרחבת גבולות הקודש ובזמינות בתי הדין וכך כותב הרמב"ן (שמות יח, כב) וטעם ושפטו את העם בכל עת כי בהיות להם שופטים רבים ילך העשוק אל השופט בכל עת שירצה וימצאנו מזומן. כי אליך לא יוכל להתקרב בכל עת, מפני ההמון הגדול אשר לפניך והטרדה הגדולה אשר לך. ורבים מהם יסבלו החמס הנעשה להם, מפני שלא יזדמן להם להגידו לך ולא ירצו לעזוב מלאכתם ועסקיהם עד בוא העת הפנאי שיוכלו לגשת אליך. וזה טעם איש על מקומו יבוא בשלום, כי עתה מפני שלא יוכלו לגשת למשפט בכל עת לא ינחמו בשלום, כי זה פתח לגזולים לעשות חמס ולעושים לעשות מריבה.

בתבואות שור (יו"ד סי' א) דן בעניין שוחט שמתנהג ביום כאדם נורמאלי אך בלילה יורד עליו אור האורות והוא מגלה גילויים משמים, ועוד כיוצ"ב. [לכאורה אין זה דומה לעיתים חלים עיתים שוטה שבוה יש זמנים כאלו ויש זמנים כאלו, כאן הוא כל הזמן חלים וכל הזמן שוטה].

עוד דן בשו"ת נפש חיה (אבהע"ז סי' כז) במי שהיו לו מחשבות גדולות שהוא אחד מהגאונים הקדמונים וכי הוא וכה לזה"ק וגילוי אליהו, ופרט לכך התנהג בצלילות הדעה גמורה. באגרות משה אבהע"ז (ח"א סי' קכ) כת' דאין להחשיבו שוטה כלל בזה שמחזיק עצמו למשיח, כמו שלא נחשב מי שעובד ע"ז עץ ואבן לטושה אף שודאי הוא שטות גדול להאמין בעץ ואבן, אלא אמרין דהוא פקח ורשע ומחוייבין ליה מיתה, וכן זה שמחזיק עצמו למשיח אף שהוא שטות גדול אין להחשיבו לטושה אלא דגאוותו היתירה הטעתו שראוי להיות משיח.

אל מעלת כבוד הרבנים החשובים שליט"א

אני עובדת בחנות עיצובי פירות, ומידי שנה בשנה אנחנו מקבלים ברוך ה' מאות הזמנות של עיצובים לקראת ט"ו בשבט, אמנם אין זה מתפקידי להתעניין בסיבת המשלוח, ומדוע פלוני החליט לשלוח עיצוב דווקא לאלמוני, אך משקיבלנו עשרה הזמנות למשפחה מסויימת, זה כבר וודאי מסקרן מי מסתתר מאחורי אותה הכתובת, וכך נודע לי שבאותה הכתובת מתגורר בעל הגמ"ח השכונתי.

ידוע לי שבהשבת אבידה אחרי שכבר ראיתי את המציאה אסור לי להתעלם ממנה, השאלה שלי האם גם כאן אחרי שהתעניינתי במה שלא הייתי צריכה להתעניין, אך כעת שידוע לי שמדובר בבעל הגמ"ח השכונתי האם עלי להפסיק לקבל הזמנות לכתובת זו, או להעיר את תשומת לב המזמינים על כך שיש בזה איסור ריבית, בעצם העובדה שהם נותנים עיצוב שכזה למלווה שלהם.

[במאמר המוסגר חשוב להסביר לציבור את חומרת האיסור מאחר והרבה לא מודעים לכך שיש בזה איסור, גם אני באופן אישי נכשלתי בזה כמה פעמים, עד ששמעתי בשיעור תורה שיש בכך איסור חמור].

אבקש לקבל תשובה בהקדם מאחר ואנו קרבים לימי הפורים, שם מן הסתם הדבר יחזור על עצמו בכפל כפליים.

תשובת הרבנים

ראשית אכן חשוב לעורר על חומרת האיסור, ועל העובדה שבמציאות זמינו כמעט שלא ניתן לנהל עסק או חנות מבלי להיכנס לשאלות בענייני ריבית.

לגופם של דברים פעמים רבות בעלי הגמ"ח אינם בעלי הממון, וכל תפקידם מתמקד בלתוך הלוואות, בין המפקידים ללווים.

ובאופן שכזה שבעל הגמ"ח אין לו שום כסף אישי בגמ"ח, וגם לא לוקח שום אחריות אישית על הכסף המופקד בגמ"ח, באופנים אלו, אין איסור לשלוח לו עיצוב או להודות לו על ההלוואה, מאחר והוא לא המלווה, אך אם לבעל הגמ"ח יש כסף אישי בתוך קופת הגמ"ח או במקרים שהוא לוקח אחריות על הכסף, אסור לשלוח לו משלוח מנות ולא עיצוב פירות או כל סוג ריבית שהיא בין בתוך תקופת ההלוואה, וגם לפני או אחרי ההלוואה ראוי להחמיר אפילו לדעת האשכנזים.

לעניין השאלה האם כמוכרת מותר לך לשלוח מתנות אלו, עצם השאלה היא שאלה מאוד חשובה, ונוגעת לתחומים רבים בסוגי עבודה שונים, ויש לתת את הדעת בכל מקרה ומקרה לגופו.

במקרה ספציפי זה מטבע הדברים בדרך כלל בגמ"ח הרגילים בעל הגמ"ח אינו לוקח אחריות אישית, ורק משמש כגבאי הקופה, הרי שאין כל חשש ובוודאי שכמוכרת מותר לבצע את ההזמנה.

גם באופן שידוע לכם שמדובר בגמ"ח מסוג אחר, בו בעל הגמ"ח לוקח אחריות אישית, או שיש לו כסף אישי בגמ"ח יהיה מותר לכם לבצע את ההזמנה כל עוד מדובר בעיצובים סטנדרטיים ולא יוקרתיים, בהסתמך על כך שמן הסתם כל אותם שולחי המתנות למיניהם, מקילים כדעת הרמ"א. ואין כאן מקום להאריך.

בשנת תקכ"ו התעורר פולמוס גדול בעיר קליווא כתוצאה מגט שסידר הרב ישראל ליפשיץ בעיר זו ליהודי בשם איציק נייבורג ממנהיים. איש זה נשא לאשה את לאה גונצדוויץ מבוך. בשבת הראשונה אחר החתונה ברח החתן אל מחוץ לעיר, ואחר כך נמצא מסתתר אצל גוי כפרי. כשהחזירוהו סיפר החתן שברח מפני שהייתה עליו אימת מוות. לאחר מכן נסע הווג לעיר בון, ושם אמר הבעל שהוא שרוי בסכנה גדולה, שמחמתה עליו לעזוב מיד את אשתו ואת מדינת גרמניה, ולנסוע לאנגליה. על מנת שלא לעגן את אשתו הצעירה הוא ביקש לסדר בדחיפות גט, ומכיוון שבאותו זמן לא היה בית דין בבוך הוא נסע לעיר קליווא. רבה של העיר, הרב ישראל ליפשיץ, התרשם מהבעל שהוא שפוי, ושהתנהגותו איננה מעידה על שגעון, וכן התרשם מהסיבה הסודית שהבעל מסר ביחס לדחיפות עזיבתו את גרמניה. לפיכך הוא סידר את הגט. כאשר נודע במנהיים על הגט החפז, פסל רבה של מנהיים את הגט, מפני שלהערכתו הייתה התנהגות הבעל בגדר של שוטה לדבר אחד, שכן הפחדים היו בלתי מבוססים כלל ועיקר, והם ביטאו מצב דלי שגעון. רבה של מנהיים פנה לרבני פרנקפורט בנידון, ואף הם יצאו נגד כשרות הגט הזה, אלא שלא פרסמו את נימוקיהם. כראש הפוסלים את הגט היה הרב אברהם אביש בן צבי הירש, רבה של פרנקפורט. בפולמוס על כשרותו של הגט השתתפו כל גדולי הדור ההוא ודעותיהם פורסמו בספר אור ישראל שהוציא רבה של קליווא, ובספר אור הישר, כשרובם הכשירו את הגט מנימוקים שונים.

למעשה מעיון במכתבי גדולי ישראל של אותה התקופה אנו מוצאים עשרה כללים לגדר השוטה.

ב. טענה ראשונה נשמעה מהגאון ר' ישראל ליפשיץ שטען כי שוטה צריך להיות עקבי בשגעונו אדם שאינו עקבי בשיגעונו לא נחשב כשוטה תמידי.

המשך בעמוד 3

אכשרות לאכשרת

משקל

מן הראוי לעורר מעל במה חשובה זו על עניין המשקלות, לאחר שבדקתי את הנושא היטב בעצמי, ראיתי כי בחנויות רבות גם הנמצאים בבעלות אנשים יראים ושלמים, המשקל אינו תמיד מאופס, ופעמים אף לאחר שהערת את תשומת לב המוכרים, העניין לא טופל כנדרש.

מן הסתם כיום שהמכשירים דיגיטליים קשה יותר להסדיר את העניין שיהיה תמיד מאופס, ופעמים העניין נובע מחוסר שימת לב, אך מן הראוי לשים לב לעניין, כי באם אכן כך הדבר שישנם מכשירים הנוטים שלא להתאפס אוטומטית, הרי שאסור על פי דין להחזיק מכשיר שכזה.

עניין נוסף הוא המצוי בעיקר בחנויות מאפים למיניהם, אחד ששמעתי כי על פי החוק יש להפחית את משקל האריזה ממחיר המוצר, בדקתי בחנויות רבות ונמצא כי חנויות רבות לא מפחיתות את מחיר האריזה ממחיר המוצר,

וגם כאלו שכן, היו שהורידו כל פעם לפי מצב רוחם, ללא כל קשר למשקל הקרטון, אני לא נכנס לשאלה, האם חוק זה מחייב התנהגות שכזו על פי ההלכה, אך מאחר ואנשים מודעים לחוק, אשר על כן חנות שאינה רוצה לנהוג כך עליה להודיע ללקוחות שהיא אינה מפחיתה מהמחיר הכולל את מחיר האריזה, שהרי אם לא כן לכאורה יש כאן עניין של איסור משקלות. בברכה רבה ש. צינוורת

ניצולתי בזכותכם

באחד העלונים הקודמים פורסם בעניין איסורי ריבית הקיימים בחתימה על חוזה המכר, לצערי הרב גם אני נכשלתי בעניין, ובזכות מאמר זה פניתי לחברה על מנת שזו תחתום על היתר עיסקא מול גוף מסודר וברוך ה' העניין סודר על הצד היותר טוב, וכעת ניצלתי אני ועוד עשרות לקוחות של החברה מאיסור ריבית, אני רוצה להודות לכם על כך.

א.ש. שכטר

מדור זה עוקב אחרי סכסוכי שבנים, ומטרתו להציג בפניכם את שני צידי המתרס, ולהביא תמונת מצב מרתקת ונקודת מבט שונה.

היכל השבט

וזבת במ בעלייתך ובירידתך

ברוך ה' כיום אנו חיים בעידן ה' אכשר דרא' בו כל אחד ואחד מוצא לעצמו את המצווה לזכות בה את הרבים, כל אחד והמצווה שלו, אחד דואג לשעטנו, השני דואג לגניזה, השלישי לעירוב והרביעי לתספורת כהלכה, אך כל זה טוב ויפה כאשר אדם מתעורר לעצמו, מוסר שיעורים לרבים ומזכה את הרבים בידעית ההלכה.

ותלמוד תורה כנגד כולם אנחנו אומרים כל בוקר, אז הנה לאחרונה החליט מאן דהו כי מן הסתם איננו מנצלים את זמנינו דיו, ומאחר וחבל על כל דקת לימוד, הרי שגם במעליות מחוייבים אנו בת"ת, ומשכך עלה הרעיון הכביר לתלות הלכה יומית במעלית, כך שכל מי שעולה יזכה לנצל את זמנו ללימוד התורה וקניין ההלכה.

הרעיון הוא רעיון כביר ללא כל ספק, אך מה לעשות שפעמים שאני נכנס למעלית ומוצא את ההלכה זרוקה על הריצפה בביזיון נורא, וכל הנכנס למעלית דורך על זה, ויש בכך ביזוי נורא לדברי תורה, אשר על כן קיבלתי על עצמי למנוע את ביזוי הקודש ולגנוז מידי יום את הדף

למרות העובדה שאנו סבורים כי אנחנו מכירים היטב את האנשים הסובבים אותנו, בכל אופן פעמים אנו נתקלים בצדדים אחרים שלא הכרנו, בד"כ זה קורה כאשר אחד השכנים מחליט לבנות, אך לא בהכרח.

את שכנינו ר' אברהם אנו מכירים עוד בהיותנו זוג צעיר ונמרץ, ר' אברהם הוא דמות לחיקוי, כל יום משקים הוא בנץ לתפילת שחרית, לאחר שחרית מוסר הוא שיעור בדף היומי בבית הכנסת, לאחר מכן הוא רץ לכולל, וכך ממלא הוא את ימיו בתורה ותפילה. גם בתור שכן הוא דמות למופת אף פעם לא מעיר על רעש הילדים למרות שאנו בטוחים כי זה מפריע לו בשל גילו.

ואשר על כן מה רבה הייתה ההפתעה כאשר גילינו שמי שמוריד את ההלכה היומית ממעלית הבניין הוא לא אחר מאשר ר' אברהם בכבודו ובעצמו. מה יכול לגרום ליהודי של צורה, למנוע זיכוי הרבים עצום שכזה, מהיכן שואב הוא את ההיתר למנוע תלמוד תורה דרבים.

ראובן מתווך דירות במקצועו, הציע עסקת שכירת קומת משרדים לשמעון, בעל חברת משלוחים גדולה, בהסכם דובר שכל העסקא תצא לפועל בתנאי שהחברה המשכירה תעמוד באי אלו תנאים שחלקם קריטיים ללקוח, ואף ביקש על כך בטחונות.

לאחר ששילם הלקוח עבור החצי שנה ראשונה ועוד לפני שנכנס בפועל לנכס, ביקש השוכר לבטל את החוזה בטענה שהמשכיר לא עמד בתנאי ההתחייבות, וישנם אף הבטחות רבות שהחברה לא עמדה בהם. השוכר התבקש לבוא בדין ודברים מול החברה המשכירה, החברה הסכימה לפצות אותו אך בתנאי שיחתום על מסמך ויתור זכויות, ורק לאחר מכן יוכל הוא לקבל את כספו בחזרה באופן יחסי, ובניכוי תשלום התייווך.

השוכר אכן חתם על מסמך הויתור, אלא שציין שהחתימה נעשתה באונס שהרי אם לא יחתום לא יוכל לקבל את כספו בחזרה.

כעת תובע השוכר את החברה ואת המתווך שישלמו לו את כל כספו בחזרה.

טענת המתווך הנתבע (באמצעות בא כוחו)

בס' זכור לאברהם (ח"ב חו"מ אות ס) הביא משוער אפרים (ס' קנ) שסרסור שגמר המקח בסיטומתא ושוב המוכר והלוקח מחלו העסק זה לזה, הסרסור נוטל שכרו משלם.

וא"כ הרי שאין לתובע שום זכות תביעה על הכסף, שהרי מאחר ושילם מקצת מהתשלום הרי שנגמר המקח וממילא אין הוא צריך לשלם כלום.

תשובת התובע.

אף ששולמו דמי קדימה אין בזה משום קניין שהרי בפועל לא נחתם שום חוזה, וגם בשעת התשלום עדיין לא היה הנכס ראוי למגורים, שהרי המבנה היה עדיין באמצע בניה, ואדרבה בשער אפרים בעצמו כותב שכל דינו הוא רק בסרסור שגמר המקח, אבל בנידון דידן שלא גמר המקח בקניין המועיל אין לסרסור כלום.

טענת המתווך הנתבע (באמצעות בא כוחו)

זכור לאברהם שם הביא בשם הרב באר עשק (מח) שכת' שאם נגמר המקח בפיקוק דמים, אף שלא נעשה קניין כדון רק בדברים בעלמא, ואעפ"כ הקדימו שכר הסרסור, ולאחר מכן חזרו בהם, אפשר שבאופן זה אין הסרסור חייב להחזיר שכרו שלקח. ואף שנשאר שם בצ"ע, מכל מקום הנתבע מוחזק בכסף, ועל התובע להביא ראיה.

בנוסף לכך הרי הלקוח חתם על כתב ויתור על כל זכויות התביעה, ומשכך אף אם נאמר שיש חוב מכל מקום הרי ויתר על זכויותיו, ומשכך שוב אין לו זכות תביעה, ואף שאמר שכל חתימתו היא באונס, למעשה הוא ויתר, ושוב אין לו שום זכות תביעה, כמו כן לא היה שום מסירת מודעה כדון.

תשובת התובע.

מאחר וביקשתי בטחונות, הרי שכל זמן שלא קיבלתי את הביטחונות המובטחות לא סמכה דעתי כלל, והסיבה ששילמתי את דמי התייווך, זה כי אני לא אוהב שיהיה לי חוב אפילו יום אחד, אך אין זה ראייה שסמכה דעתי, ומשכך ודאי לא היה כאן קניין.

ומה שטוען המתווך שלא היה כאן מסירת מודעה כדון, זה ודאי אינה טענה כי כל מה שצריך מסירת מודעה, זה רק באופן שאין הוכחה לאונס, אבל כאן הרי ברור שכל חתימתי הייתה באונס שהרי בלאו הכי לא הייתי מקבל את כספי בחזרה, ובאופן שכזה פשוט שאין צריך מסירת מודעה.

הכרעה:

בית הדין מחייב את התובע להחזיר את כסף התייווך לשוכר, מאחר ולא היה כאן קניין שום קניין ולא גמירות דעת, ומה שהקדים לשלם על החצי שנה הראשונה היה זה מאחר והחברה ביקשה להקדים בכדי שתוכל לזרז את הליך שיפוץ המבנה, ולא היה בזה גמירות דעת כפי שאכן ביקש בטחונות וסמך על החברה שתעביר את הביטחונות כפי שסוכם, והחברה לא עמדה דיבוריה ובסיכומים שהועלו על גבי הכתב.

לגבי התביעה מול החברה שניכטה איזה אחוז מסויים, יקבע דיון נוסף בעניין מאחר והנתבע לא הופיע לדיון.

המשך - היכל המעשה

שאלת סניין

אני מודה ומתוודה כי אני לא שכן קל, אפשר לומר עלי שאני אפילו שכן מעצבן, כזה שחושב רק על עצמו ועל צרכיו הפרטיים, זה נכון שאני ותיק הדיירים, אך גם אני מבין בשכלי שזה לא מתיר לי להתנהג בצורה שכזו, אך להגנתי אני טוען שכבר עברתי את הגיל בו ניתן עדיין לשנות הרגלים, לא בטוח שאני צודק אך המציאות מדברת בעד עצמה.

כלפי מה דברים אמורים, זה מספר שנים שאני מניח את עגלתי בחדר המדרגות קשורה למעקה הבניין, העגלה מפריעה ללא ספק למעבר התקין והנוח של דיירי הבניין, אך בפועל היא לא חוסמת לגמרי את המעבר, בעבר הרחוק עוד העירו לי על העניין מספר דיירים, אך בחרתי שלא להיכנע ולהמשיך לקשור את העגלה למעקה, העגלה משמשת אותי לעריכת קניות שכונתיות, כך שקשה לי לוותר על הנוחות הזו.

משך השנים השכנים התרגלו לעניין, או שמא התרגלו לסבול בשקט, כך או כך בכל אופן בשנים האחרונות לא קיבלתי שום תלונה בעניין.

אלא שלאחרונה הגיע דייר חדש לבניין שהחליט לשמוע בקול ובעצת חכמים, ולנהוג בי מנהג עם עיקש תתפתל, כך יצא שבאחד הימים אני מוצא את עגלתי קשורה למעקה במנעול נוסף, עליו כתוב לשחרור המנעול יש לפנות לטלפון מסויים.

שמעתי פעם שאסור להזיק ממון חברו אפילו אם דעתו לשלם, ויש בזה משום איסור גזל, ולכן שאלתי היא האם גם כאן שייך דין זה, ויהיה אסור לי לחתוך לו את המנעול על מנת לשלם לו חדש לאחר זמן מה, או שמאחר והוא מונע ממני להשתמש עם עגלתי הרי שמותר לי מן הדין לחתוך לו את המנעול (ואולי גם לא אצטרך לשלם).

בננו הקטן עשה איזה מעשה קונדס קל, ובשל כך ניזוק הגגון של השכן מקומה ראשונה, היזק שתיקונו עולה לערך 850 ₪, בשל אי נעימות מהשכנים אני רוצה לשלם ולהרגיע. אלא שבעלי אומר לי כי מאחר ועל פי דין אנחנו לא חייבים לשלם על הנזק, ומאידך גיסא יש לנו חובות לאנשים מסויים, הרי שלמרות כל הרצון הטוב אסור לנו לשלם על ההיזק לפני שאנחנו מסויים את כל החובות שלנו, שהרי אין לנו זכות להוציא הוצאות מיותרות לפני שאנחנו משלמים לבעלי החוב שלנו.

שאלתי האם אכן כך הם פני הדברים, ואם כן מה עלי לעשות אם אני מתביישת מהשכנים ומרגישה אי נעימות מהעניין.

ב. טענה נוספת נשמעה כי במקרה דון שגוענו של איציק נייבורג התכבא בפחד, ומשכך אין דינו כשוטה, כי שוטה של פחד זה לא שוטה, שהרי בגמ' (פסחים ק"א) מכבאר כי מי שאוכל תחלי ואינו רוחץ ידיו, מפחד ל' יום ואינו יודע ממה, כמו כן נתבאר בשו"ע (ס' ד סעי' ט) שהמקח דם מהתפתים, ולא נטל ידיו, מפחד ז' ימים, והמגלה, ולא נטל ידיו, מפחד ג' ימים. והנטל צפרניו, ולא נטל ידיו, מפחד יום אחד ואינו יודע ממה מפחד, וא"כ שמא הוא מאותם האנשים אין זה שטות.

ג. עוד טענו להכשיר הגט בטענה כי שוטה הכוונה דווקא אדם שעושה איה פעולות מחמת טירוף הדעת, אך אדם שהיה מודע למעשיו אף שעושה מעשי שטות אינו נחשב לשוטה שהרי קי"ל בגיטין (סו.) מעשה בבריא אחד שאמר כתבו גט לאשתי, ועלה לראש הגג ונפל ומת, אמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט, אם הרוח דחתו אינו גט. ולא פסלו הגט מחמת שאיבד עצמו לדעת. שאם לא כן הרי כל חוטה הוא שוטה שהרי תלמוד ערוך הוא (סוטה ג.) שאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות.

ד. עוד היו שהכשירו את הגט בטענה כי העובדה שהשטות אינה מעידה בהכרח על עובדת היותו שוטה, שהרי מציוו ברוד המלך ועוד שעשו את עצמם כשוטרים, וא"כ יתכן שרצה שאשתו תסכים לקבל הגט ומשום כך עשה עצמו כשוטה.

ה. טענה נוספת טען הנוב"י כי אף אם נאמר כי בתחילה היה שוטה, עדיין הרי הרב דיבר אותו קודם הגט ודיבר כאחד האדם, ומשכך דינו כמחלים המבואר ברשב"א שדינו כבריא.

ו. עוד טען הנוב"י כי העובדה שהרמב"ם ראה לנכון לכתוב הלכה זו דווקא בהלכות עדות ולא בקידושין או קניינים ושאר מצוות התורה, עוד יש לעיין בדברי הרמב"ם שכתב כי השוטה פסול לעדות מן התורה לפי שאינו בן מצות, ולכאורה הוא תמוה שהרי הסיבה שהוא פטור מהמצוות הוא לפי שהוא שוטה והיה צריך לכתוב שהוא פסול לעדות מחמת שהוא אינו בר דעת, ובכאור דבריו כת' כי כשאנחנו באים לפטור שוטה בגלל שהוא שוטה, הרי שיש לדון כל מצווה לגופה, ואם הוא שוטה לדבר אחת הרי הוא פטור מהמצוות שנוגעות לאותו שיעונו, אך בהלכות עדות יש דין שצריך להיות בר מצוות ולכן עבר ואישה לא יכולים להיות עדים כי הם פטורים, ולכן דין זה נוגע רק להל' עדות ולא לשאר הלכות, שלגבי הלכות האלו הוא לא שוטה.

ובקונטרס מאמר 'ראה טהורה הביא ששמע מספר פעמים מהגר"ח קניבסקי, שכן קבל ממרן בעל הקה"י וממרנא החו"א זי"ע"א לעניין אותם הסובלים מנעורו בתפילה וקר"ש שמפני כמה טעמים נפרדים ברורים לדינא פטורים הם לגמרי מקר"ש ותפלה וא"צ לקרוא קר"ש ולהתפלל כלל עד שישבו הם לדרך נועם הגיילה ויכולו לקיים המצוות ככל האדם ואף אם הם שלמים בדעתם ובשכלם לגמרי ונבונים בכל עניניהם לנד"ד פטורים הם לגמרי. וכן הביא סיפור שמע מבעל המעשה שהוא מחשובי הח"ח המפורסמים שבימי בחורותיה היה עמו חבר שכינים זכה ועלה להיות מגדולי מרביצי התורה בדור שגם היה סבוך בצעירותו בעניני הנעורון המצויים וניגש מספר העובדא לדבר עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל מהעניין ובין הדברים אמר לו דע לו שבכל עניני הנעורון 'הכל מותר' עד אשר יתרגלו לקיים המצוות כדרך הארץ.

הרחיבי מקום אהליך

נשלמות ההכנות האחרונות לקראת הכניסה להיכל בית הדין החדש בבית שמש ♦ תמונות ראשונות ממבנה בית הדין ♦ הרכבים חדשים בביה"ד בראשות הגאונים הגדולים רבי שלמה ידידיה זעפרני ורבי עמרם פריד שליט"א ועוד מגדולי הדיינים.

כחלק מפריסה רחבה של סניפי בית הדין ברחבי הארץ, מדרבנן הרוצה להחכים, רואה את היכל המשפט כבית ואכסניה לכל ענייני חושן משפט.

משך מעצמה עלתה הדרישה בשנה האחרונה לפתוח רשת בתי דין ארצית, מקצועית, יעילה וישרה, שתיתן מענה לציבור הרחב, שחלקו אינו יושב בהכרח באוהלה של תורה, ואם כל זאת רוצה לדון על פי דין תורה, ומחפש לעצמו מקום שייתן מענה רחב לעניינים העסקיים במציאות העכשווית המשתנה חדשות לבקרים, בשל השינויים העסקיים בשנים האחרונות.

נשלמות בימים האחרונים ההכנות האחרונות לקראת הכניסה להיכל בית הדין החדש בבית שמש, הסניף החדש של בית הדין ממוקם ברמת בית שמש ב', ברחוב ריב"ל.

מערך שיעורי הפרקטיקה ברחבי הארץ, המפורסמים לשם דבר לכל העוסקים בדיני ממונות, הפכו את 'היכל המשפט' למעצמה, כל צורבא

בשנה האחרונה אף הקימה הנהלת בית הדין מחלקה עסקית מיוחדת, שתפקידה ללמוד ולהתעדכן כל העת, על השינויים בעולם העסקים, ולהתאים את עצמה למציאות תקופתנו. בתוך האוקיינוס הגדול של אי הוודאות, עומדים מנהלי חברות רבות, ומלבד התהייה לגבי המשך דרכם, הם מול שוקת שבורה בכל הנוגע לפן ההלכתי, ההיערכות להתמודדות עם אתגרי ההווה איננה פשוטה, ומוכרת לכל בעל עסק, ומשך בהיעדר כתובת ברורה לפנות בכל הנוגע להתנהלות עסקית שאינה נוגדת את ההלכה, הופך העניין לזניח ושולי.

מחלקת העסקים קמה במטרה לתת מענה רחב לכלל האוכלוסיות ללא הבדל חוג ועדה, ולהנגיש את עולם ההלכה לתוך העסק פנימה, על פי המציאות המשתנה חדשות לבקרים. תקוותנו כי בשנים הקרובות יבין כל בר דעת כי כשם שלא ניתן לנהל עסק ללא יעוץ משפטי כך לא ניתן לנהל עסק ללא יעוץ הלכתי.

כאמור בהמשך לסניפי בית ההוראה שהוקמו לאחרונה, בימים אלו ההתרגשות הולכת וגוהה לקראת הכניסה להיכל בית הדין בבית שמש, עם הרכבים מיוחדים בראשות גדולי הדיינים שליט"א הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפרני שליט"א והגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א.

בסניפי בית הדין ניתן לקבל מענה מהיר לבקשות זימון דיונים, כמו כן ניתן לקבל עזרה וסיוע בעריכת חוזים והסכמים על פי ההלכה, עריכת צוואות והסכמי ירושה, ויעוץ הלכתי רחב.

בית דין צדק היכל המשפט

בשאלות הגאון רבי נפתלי טבוכים שליט"א

בית דין צדק היכל המשפט

מרחיב את פעילותו בסניף דשמיא בהקמת הסניף החדש בעיר התורה בית שמש יצ"ן ברחוב ריב"ל 28

שעות פעילות בית הדין

הרכב יום רביעי בשעת הערב - בראשות הגאון הגדול רבי שלמה זעפרני שליט"א

הרכב יום חמישי בשעת הבוקר - בראשות הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

הדיונים מתקיימים בלשכת בית הדין במבנה החדש והמרווח ברחוב ריב"ל 28 בית שמש

להזמנת דיונים ובוררות

מזכירות בית הדין 073-3831747 שלוחה 2
כתובת מייל bs0733831747@gmail.com

מענה הלכתי לשאלות בדיני ממונות וריבית קו המשפט 0733831747 שלוחה 1

הוצאות הגיליון נתרמו

קח גם אתה שותפות קבועה בהפצת הגיליון

חדש!!! ניתן למסור שמות לתפילה בכותל המערבי מידי יום לאחר תפילת המנחה 0527163727

נתרם על ידי ידידנו 'איש רב פעלים' הר"ר שמואל כהן הי"ו לרגל השמחה במעונו

לע"נ הרבנית עלקא רוטמן בת הגה"צ רבי עמרם בלויא גלב"ע כ' כסליו תשפ"ג נתרם ע"י נכדה מורינו הגר"מ רוטמן

נתרם לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישראל משה בהרה"צ ר' אלכסנדר סנדר ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

להרה"ג ישראל וינטרייב שליט"א לרגל היכנס בנו הבה"ח יששכר דוב נ"ו לנועם על תורה ומצוות

ברכת מזל טוב

להרה"ג ר' זלמן קראמס שליט"א לרגל אירוסי בנו הבה"ח אהרן נ"ו

נתרם על ידי בני החבורה

לרגל השמחה במעון הקודש של ידידנו הרה"ג חיים שכטר שליט"א בהולדת בתו למזל"ט

נתרם לעילוי נשמת

כ"ק האדמו"ר רבי מנחם נחום בן רבי יוחנן מראחמסטריווקא